

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 187/08-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. septembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti V. V. a Ľ. V., obaja bytom T., zastúpených advokátom JUDr. D. D., P., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 965/1991, za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. V. a Ľ. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 965/1991 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 965/1991 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. V. V. a Ľ. V. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie každému v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť V. V. a Ľ. V. trovy konania v sume 10 924 Sk (slovom desaťtisícdeväťstodvadsaťštyri slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. D. D., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 187/08 z 3. júna 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť V. V. a Ľ. V. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 965/1991.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali 8. novembra 1991 okresnému súdu návrh, ktorým sa domáhali ochrany svojho vlastníckeho práva.

Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uviedli:

«My sťažovatelia, sme žalobcami na základe návrhu zo dňa 08. 11. 1991 v konaní vedenom na Okresnom súde, Žilina pod sp. zn. 12 C 965/1991.

Od podania návrhu do dnešného dňa uplynulo vyše 16 rokov, a napriek tomu vec nie je právoplatne rozhodnutá.

Vo veci boli vytýčené za celé obdobie s veľkými časovými odstupmi pojednávania a nie je predpoklad ani teraz urýchleného vybavenia veci.

Posledným „procesným úkonom“, bola výzva súdu adresovaná nám aj odporcovi zo dňa 03. 09. 2007 na odstránenie väd našich podaní. Podpredseda súdu vo svojom stanovisku uviedol, že v závislosti od doplnenia podaní bude súd postupovať v konaní ďalej - buď podania odmietne alebo určí termín pojednávania v čo najkratšom čase.»

Sťažovatelia sa podnetom doručeným 2. augusta 2007 obrátili vo veci ochrany práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov aj na verejného ochrancu práv, ktorý v odpovedi okrem iného uviedol:

«Verejný ochranca práv preskúmal činnosť súdu a po preskúmaní úkonov, dospel k záveru, že v období po podaní návrhu súd postupoval v konaní tak, že pravidelne vykonával v konaní úkony - posledným úkonom ku dňu 08. 11. 1993 bolo nariadenie znaleckého dokazovania. Ďalší úkon (urgovanie zálohy) však súd vykonal až po 22 mesiacoch, pričom jeho nečinnosť nie je ničím objektívne odôvodnená. Ďalšiu nečinnosť súdu možno pozorovať v období odo dňa 07. 02. 1996 - do dňa 18. 06. 1997, t. j. vyše 16 mesiacov. Súd nebol aktívny ani v období odo dňa 12. 02. 1998 do 27. 09. 1999, teda vyše 19 mesiacov.

Dlhšie obdobie nečinnosti súdu sa v predmetnom súdnom konaní vyskytlo opäť odo dňa 21. 04. 2006 do 03. 09. 2007, v rámci ktorého došlo dňa 16. 10. 2006 k zmene v osobe zákonného sudcu - obdobie vyše 16 mesiacov.

„Ombucman“ po preskúmaní podnetu a aplikácii základných kritérií dospel k záveru, že opakovanými niekoľkomesačnými obdobiami nečinnosti Okresného súdu Žilina došlo v konaní, vedenom pod sp. zn. 12 C 965/1991 k zbytočným prietahom, čím bolo preukázané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.»

V sťažnosti sa sťažovatelia domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu v ich označenej právnej veci bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a súčasne žiadali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a priznal im finančné zadosťučinenie každému v sume 100 000 Sk, ako aj úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1SprS/205/08 doručeným ústavnému súdu 14. júla 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Podľa vyjadrenia konajúceho sudcu sa jedná o skutkovo a právne zložitú vec, nakoľko sa odvíja od pozemkovoknižného stavu. Účastníci pritom úkony v minulosti nerobili perfektne a k nejasnosti vzťahov prispeli aj neurčitými podaniami, čo konštatoval aj Krajský súd v Žiline. Návrh napriek právnemu zastúpeniu bol podaný bez potrebných podkladov. Súd musel následne vykonať znalecké dokazovanie na zistenie, či vôbec dochádzalo k zásahom do práv účastníkov. Navrhovatelia zložili zálohu na znalecké dokazovanie po takmer 1,5 roku až po urgencii súdu. V priebehu r. 1995 advokáti účastníkov žiadali o lehotu na mimosúdne rokovanie a toto obdobie nemožno počítať za obdobie prietáhov. K zdržaniu došlo aj v dôsledku toho, že znalec dlhú dobu vyhotovoval geometrický plán. Po rozhodnutí súdu bola vec dva roky na odvolacom súde. V ďalšom období dochádzalo k zdržaniu v dôsledku ospravedlnení advokáta odporcu, ktoré musel súd v dôsledku rozhodnutia krajského súdu akceptovať. Dňa 29. 10. 2003 odporca vzniesol námietku zaujatosti a vec bola predložená Krajskému súdu v Žiline. Po rozhodnutí krajského súdu o nevyklúčení odporca opäť žiadal 16. 6. 2004 o pridelenie veci inému sudcovi, čím zmaril termín pojednávania. Sudkyňa rozhodnutím krajského súdu opäť nebola vylúčená. Na ďalšie pojednávania sa opätovne faxom ospravedlnil právny zástupca odporcu. Pred pojednávaním dňa 28. 1. 2005 doručil advokát odporcu súdu vzájomný návrh. Po rozhodnutí súdu zo dňa 28. 1. 2005 sa odporca odvolal a dňa 4. 4. 2006 sa vec vrátila prvostupňovému súdu. Dňa 3. 9. 2007 sudca uznesením podľa § 43 O. s. p. sumarizoval celú vec a špecifikoval potrebu doplniť a opraviť podania. Následní účastníci doplnili a

opravili podania a bol určený termín na 13. 3. 2008, na ktorom vec bola rozhodnutá. Proti rozsudku sa odvolali navrhovatelia a vec je odoslaná na Krajský súd Žilina.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti navrhujem ústavnému súdu, aby pri posudzovaní tejto sťažnosti vychádzal zo skutočnosti, že k dĺžke súdneho konania prispeli predovšetkým obštrukcie účastníkov a ich právnych zástupcov a tiež tá skutočnosť, že účastníci napriek viacerým výzvam predkladali neúplné a neurčité podania, ktoré musel súd či už vlastnou činnosťou alebo prostredníctvom znalca dopĺňať a upresňovať.“

K vyjadreniu okresného súdu sťažovatelia zaujali písomné stanovisko podaním zo 17. júla 2008 doručeným ústavnému súdu 14. júla 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„My, sťažovatelia, trváme v celom rozsahu na podanej sťažnosti a na jej pravdivosti. Vyjadrenie Okresného súdu Žilina sp. zn. 1SprS 205/08 považujeme za účelové.

Predovšetkým my, žalobcovia, a tiež náš právny zástupca sme nespôsobili prieťahy v konaní.

Poukázali sme riadne a deklarovali sme riadne existenciu nášho vlastníckeho práva, ktoré sme nadobudli k spornej ploche na základe darovacej a kúpnej zmluvy vyhotovenej štátnym notárstvom Žilina dňa 23. 10. 1981 pod č. N 381/81, NZ 469/81, kde sme nadobudli spoluvlastnícke podiely a výlučné vlastníctvo k nehnuteľnostiam parc. EN 11175/4 lúka o výmere 392 m² tak, ako to bolo zakreslené na geometrickom pláne č. 241-2-2460-429-81 a tento plán bol podkladom vyššie označených kúpnych a darovacích zmlúv, ktoré boli registrované bývalým štátnym notárstvom pod č. R I 693/81.

K tomu bol daný súhlas bývalého MNV T. dňa 19. 11. 1981 pod č. 2664/81 podľa vtedy platného § 490 O. z.

Teda registráciou kúpnej zmluvy sa nadobúdalo vlastníctvo, ktoré sme takto súdu deklarovali. Nevieme, prečo Správa katastra na základe týchto listín nevydala vlastnícky list, a preto súd za účelom identifikácie nášho vlastníctva pozemok, ktorý sme nadobudli, zidentifikoval Ing. J. M., ako parc. (...) a zakázal žalovanému do tejto parc. nám zasahovať a odstrániť z tejto parc. drevenú šopu, uskladnené drevo za šopou, čerešňu a slivku.

Postup Okresného súdu ohľadom rýchlosti konania sme nijako neovplyvnili, naopak sme trpezlivo čakali na jeho rozhodnutia.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 965/1991 ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

- 8. novembra 1991 bol okresnému súdu doručený návrh, ktorým sa sťažovatelia domáhali ochrany vlastníckeho práva,
- 12. novembra 1991 okresný súd nariadil termín pojednávania na 20. november 1991, pričom uvedené pojednávanie bolo odročené na 22. november 1991,
- pojednávanie uskutočnené 22. novembra 1991 okresný súd odročil za účelom uskutočnenia výsluchu znalca z odboru geodézie,
- z dôvodu neúčasti predvolaného znalca z odboru geodézie okresný súd opakovane nariad'oval termíny výsluchu znalca - 3. jún 1992, 24. jún 1992, 13. november 1992, 4. marec 1993,
- 15. septembra 1993 okresný súd nariadil termín pojednávania na 29. september 1993, pričom uvedené pojednávanie bolo odročené na 14. október 1993 za účelom ohliadky na mieste samom,
- 8. novembra 1993 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru geodézie,
- 31. januára 1995 okresný súd urgoval zloženie zálohy na znalecké dokazovanie,
- 31. marca 1995 a 21. apríla 1995 sa uskutočnili pojednávania vo veci samej s tým, že pojednávanie uskutočnené 21. apríla 1995 bolo odročené na neurčito,
- 8. mája 1995 sa na okresný súd dostavili právni zástupcovia účastníkov konania a požiadali o poskytnutie lehoty na uzavretie mimosúdnej dohody,
- 16. novembra 1995 okresný súd vyzval a 21. decembra 1995 urgoval právnych zástupcov účastníkov konania, aby oznámili, či došlo k uzavretiu mimosúdnej dohody,

- 18. januára 1996 okresný súd nariadil pojednávanie na 7. február 1996, ktoré sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito,

- 18. júna 1997 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie, pričom 12. februára 1998 bol ustanovený znalec urgovaný, aby predložil vypracovaný znalecký posudok,

- 27. septembra 1999 okresný súd nariadil pojednávanie na 19. október 1999, ktoré sa uskutočnilo s tým, že právny zástupca sťažovateľov v lehote 10 dní predloží upravený petit,

- 3. novembra 1999 okresný súd doručil účastníkom konania na vyjadrenie upresnený petit návrhu a 18. mája 2000 nariadil termín pojednávania na 21. jún 2000,

- ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 14. februára 2001 (nariadené bolo 9. januára 2001) a 14. decembra 2001, pričom okresný súd na druhom pojednávaní vyhlásil rozsudok vo veci; proti prvostupňovému rozsudku podal odporca 2. mája 2002 odvolanie, spis bol spolu s odvolaním 27. septembra 2002 predložený Krajskému súdu v Žilne (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie,

- krajský súd rozsudok prvostupňového súdu sp. zn. 12 C 965/91 zo 14. decembra 2001 zrušil rozsudkom sp. zn. 23 Co 1948/02 z 29. novembra 2002 a 7. januára 2003 vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie,

- 23. júla 2003 okresný súd nariadil termín pojednávania na 24. september 2003, následne uvedené pojednávanie bolo odročené na 29. október 2003,

- na pojednávaní uskutočnenom 29. októbra 2003 odporca vzniesol námietku zaujatosti voči zákonnej sudkyňi a spis bol predložený na rozhodnutie krajskému súdu, ktorý po rozhodnutí, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z rozhodovania vo veci, spis 23. decembra 2003 vrátil okresnému súdu,

- obdobne v súvislosti s ďalšou vznesenou námietkou zaujatosti zákonnej sudkyne na pojednávaní uskutočnenom 14. júla 2004 bol spis 22. septembra 2004 predložený na rozhodnutie krajskému súdu; krajský súd rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prerokúvania a rozhodovania vo veci, a 14. októbra 2004 vrátil spis okresnému súdu na ďalšie konanie,

- okresný súd uskutočnil ďalšie dve pojednávania 24. novembra 2004 a 28. januára 2005, pričom na druhom pojednávaní bol vyhlásený rozsudok vo veci,

- 21. marca 2005 bolo okresnému súdu doručené odvolanie odporcu proti rozsudku,

- od 10. mája 2005 do 29. septembra 2005 rozhodovali okresný súd aj krajský súd o poplatkovej povinnosti odporcu za odvolanie,

- 24. novembra 2005 okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní proti prvostupňovému rozsudku, ako aj o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu, ktorým nepripustil protinávrh odporcu z 21. januára 2005,

- krajský súd uznesením sp. zn. 23 Co/557/05 z 15. februára 2006 napadnuté uznesenie, ako aj prvostupňový rozsudok okresného súdu z 28. januára 2005 zrušil a 4. apríla 2006 vrátil spis okresnému súdu na ďalšie konanie,

- 16. októbra 2006 bol spis pridelený novému zákonnému sudcovi,

- na základe výzvy okresného súdu z 3. septembra 2007 účastníci konania 27. novembra 2007 a 13. decembra 2007 doručili podania s požadovanými údajmi,

- 1. februára 2008 okresný súd nariadil pojednávanie na 13. marec 2008, na ktorom vyhlásil rozsudok vo veci samej,

- proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia 29. apríla 2008 odvolanie a 30. mája 2008 okresný súd vyzval odporcu, aby sa k podanému odvolaniu vyjadril.

Ústavný súd na okresnom súde zistil, že súdny spis spolu s odvolaním proti rozsudku okresného súdu z 13. marca 2008 bol 23. júla 2008 predložený krajskému súdu na rozhodnutie (ostatný úkon vo veci).

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je návrh sťažovateľov, ktorým sa domáhajú ochrany vlastníckeho práva. Z právneho hľadiska nejde podľa názoru ústavného súdu o zložitú vec, avšak v súvislosti s nutnosťou nariadenia znaleckého dokazovania treba pripustiť určitú mieru skutkovej zložitosti veci, na ktorú poukazuje aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 8. júla 2008. Týmto konštatovaním však podľa názoru ústavného súdu nemožno ospravedlniť obdobia nečinnosti a neefektívnosti postupu okresného súdu vyhodnotené na inom mieste tohto nálezu.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania.

Ústavný súd čiastočne akceptoval argumenty okresného súdu uvedené v jeho vyjadrení k sťažnosti poukazujúce na príčinnú súvislosť medzi správaním sťažovateľov a zbytočnými priet'ahmi v konaní. Konkrétne ide o opakované žiadosti právnych zástupcov účastníkov konania o uzavretie mimosúdnej dohody bez reálneho efektu, o nedostatky a neúplnosť návrhov a podaní sťažovateľov, ktoré okresný súd musel odstraňovať, ako aj o skutočnosť, že sťažovatelia zložili zálohu na znalecké dokazovanie po takmer jeden a pol roku až po urgencii okresného súdu.

Ústavný súd sa však nestotožnil s argumentmi okresného súdu, ktorými poukazoval na predĺženie priebehu konania z dôvodu opakovaných námietok zaujatosti zákonnej sudkyne, ktoré neboli úspešné.

V uvedenej súvislosti ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre konštatoval (napr. m. m. I. ÚS 191/04), že využitie možností daných sťažovateľovi (ako účastníkovi konania) procesnými predpismi (napr. námietky zaujatosti podľa Občianskeho súdneho poriadku) na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, dôsledkom ktorého sú zbytočné prietahy, ktoré by bolo možné pripísať na jeho ťarchu.

Ústavný súd na základe uvedených skutočností konštatuje, že správanie sťažovateľov prispelo k spomaleniu priebehu napadnutého konania, čo ústavný súd zohľadnil v súvislosti s rozhodovaním o priznaní finančného zadosťučinenia.

3. Napokon ústavný súd posudzoval postup okresného súdu z hľadiska, či došlo k zbytočným prietahom v predmetnom konaní.

V priebehu konania, ktoré začalo 8. novembra 1991 podaním návrhu okresnému súdu, ktorým sa sťažovatelia domáhali ochrany vlastníckeho práva, ústavný súd zistil tieto obdobia úplnej nečinnosti:

- od 8. novembra 1993 (okresný súd nariadil znalecké dokazovanie) do 31. januára 1995 (okresný súd urgoval zloženie zálohy za znalecké dokazovanie), t. j. takmer 15 mesiacov,

- od 7. februára 1996 (na okresnom súde sa uskutočnilo pojednávanie) do 18. júna 1997 (okresný súd nariadil znalecké dokazovanie), t. j. viac ako 16 mesiacov,

- od 12. februára 1998 (urgencia znalcovi na predloženie znaleckého posudku) do 27. septembra 1999 (okresný súd nariadil pojednávanie vo veci), t. j. viac ako 19 mesiacov,

- od 4. apríla 2006 (krajský súd po rozhodnutí o odvolaní vrátil spis okresnému súdu) do 3. septembra 2007 (okresný súd vyzval účastníkov konania na podanie relevantných údajov), t. j. 17 mesiacov.

Celková doba nečinnosti okresného súdu v doterajšom priebehu konania je viac ako päť a pol roka.

Okrem nečinnosti okresného súdu bolo napadnuté konanie poznačené aj neefektívnosťou. Krajský súd uznesením sp. zn. 23 Co 1948/02 z 29. novembra 2002 prvýkrát zrušil meritórny rozsudok okresného súdu sp. zn. 12 C 965/1991 zo 14. decembra 2001 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd v odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol:

„Dôvodom zrušenia súdneho rozhodnutia je aj odňatie účastníkovi možnosti konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorým účastníkovi odníma možnosť realizovať tie procesné práva, ktoré mu zákon priznáva. Tým je i právo, aby jeho vec prejednal v jeho prítomnosti. To neznamena, že by súd nemohol konať a rozhodovať o veci bez prítomnosti účastníka, účastníkovi je ale vždy povinný poskytnúť možnosť, aby bola vec prejednaná v jeho prítomnosti. Ustanovenie § 115 O. s. p. ukladá súdu, aby – ak zákon neustanovuje inak – nariadil na prejednanie veci pojednávanie, na ktoré predvolá účastníkov a všetkých, prítomnosť ktorých je potrebná, pričom predvolanie musí účastníkom doručiť tak, aby mali dostatok času na prípravu. Potom je už na účastníkovi, či svojho práva využije, alebo nevyužije. Podľa ustanovenia § 101 ods. 2 O. s. p. súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník neustanoví na pojednávanie a ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takéhoto účastníka.

Ak však účastník z dôležitého (a existujúceho) dôvodu požiadal o odročenie pojednávania a súd napriek tomu vec prejednal a rozhodol v jeho neprítomnosti, je potom zrejmé, že povinnosť poskytnúť mu možnosť, aby vec bola prejednaná v jeho prítomnosti, nesplnil a tým zasiahol do jeho práva vyplývajúceho z článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a účastníkovi odňal možnosť konať pred súdom.

Zo spisu je nepochybné, že odporca bol v konaní zastúpený advokátom JUDr. L. P., ktorý dňa 14. 12. 2001 o 8.15 hod. (z faxového podania, ktoré predchádzalo, nie je možné zistiť čas odoslania) požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie s pojednávaním na Krajskom súde v Žiline č. k. 4 T 14/01, kde bola jeho účasť nutná z dôvodu, že sa jednalo o väzobnú vec, nutnú obhajobu, ktorú substitučne nemohol zabezpečiť, pričom odporca v tomto konaní trvá na jeho osobnej prítomnosti na pojednávaní. Aj keď sudkyňa, prejednávajúca vec pred súdom prvého stupňa, ako to vyplýva zo zápisnice, nachádzajúcej sa na čl. l. 112-113 spisu, nemala v čase pojednávania o 10.00 hod. žiadosť o odročenie

pojednávania k dispozícii a zrejme aj preto pokračovala v konaní, musel odvolací súd konštatovať, že pokiaľ prvostupňový súd vo veci konal a vykonal dokazovanie výsluchom znalca, zasiahol do práv odporcu, odňal mu možnosť konať pred súdom, a preto musel jeho rozhodnutie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.“

Krajský súd uznesením sp. zn. 23 Co/557/05 z 15. februára 2006 zrušil aj druhý meritórny rozsudok okresného súdu sp. zn. 12 C 965/91 z 28. januára 2005 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol:

„Pokiaľ však súd prvého stupňa nevykonal ním navrhované dôkazy a v odôvodnení rozhodnutia neuviedol prečo tak neurobil trpí konanie vadou, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie o veci. Z odôvodnenia prvostupňového súdu nie je zrejme ako sa vysporiadal s tvrdeniami odporcu poukazujúcimi na jeho vlastnícke právo k nehnuteľnosti KN parc. (...) a na spôsob jeho nadobudnutia reálnou deľbou. Z odôvodnenia tiež nevyplýva akými úvahami sa prvostupňový súd riadil a z akých dôvodov nevykonal dôkazy navrhované odporcom a to výpovede navrhovaných svedkov, nariadenie kontrolného znaleckého dokazovania. Z dôvodu, že v odôvodnení napadnutého rozsudku prvostupňového súdu tieto skutočnosti absentujú, je tento rozsudok nepreskúmateľným a preto musel byť v zmysle ust. § 221 ods.1 písm. c/ O. s. p. zrušený.

Z vykonaného dokazovania nevyplýva na základe čoho prvostupňový súd dospel k takýmto právnym záverom, z čoho vychádzal a ako mal preukázané, že zo strany odporcu dochádza k zasahovaniu do vlastníckeho práva navrhovateľov. Okrem toho prvostupňový súd sa nevysporiadal s otázkou akých konkrétnych zásahov do vlastníckeho práva navrhovateľov má odporca zdržať, nakoľko formulácia nárokov navrhovateľov v žalobnom návrhu bola v tomto smere neurčitá. Bolo preto povinnosťou prvostupňového súdu postupovať v zmysle ust. § 43 ods. 1 O. s. p. a vyzvať navrhovateľov na odstránenie týchto nejasností tak, aby sa ustálil predmet konania, aby bolo zrejme o akom nároku má konať.

Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností bude povinnosťou prvostupňového súdu odstrániť neurčitosť podaného žalobného návrhu v tej časti, ako to bolo uvedené odvolacím súdom vyššie. Ďalej prvostupňový súd pri svojom ďalšom rozhodovaní náležite zistí skutkový stav tak, aby dodrжал ust. § 132 O. s. p. a aby jeho skutkové zistenia zodpovedali

vykonaným dôkazom, svoje nové rozhodnutie odôvodní v zmysle zásad stanovených v § 157 ods. 2 O. s. p.“

Ústavný súd hodnotiac postup okresného súdu v okolnostiach tohto konania zdôrazňuje predovšetkým to, že z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby o sťažovateľmi uplatnenom nároku nebolo právoplatne rozhodnuté ani po takmer 17-tich rokoch od podania návrhu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 965/1991 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému v sume 100 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 12 C 965/1991 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sťažovateľmi požadovanej sumy za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. D. D. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c)

vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky znížiť o 20 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2008 predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 190 Sk) u jedného sťažovateľa sumu 5 462 Sk a trovy právneho zastúpenia dvoch sťažovateľov boli priznané v celkovej sume 10 924 Sk.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2008